

«Tradizioa ez da leku bat, bide bat baizik»

Eta bueltak amari.

| SUSTRAI COLINA |

Argazkiak: Dani Blanco

Soinu txikia deskubrimendu handia izan zen?

Orain hogeita bi urte, kasualitatez, ene herriko selaurua hustean, altzari itxurako tresna eder batek liluratu ninduen. Zer erosten nuen jakin gabe eraman nuen etxera. Kuriositate handia nuen “altzari” horrekiko. Akordeoia jotzen zuen aitatzirengana joan nintzen ikasteko intentzioz. Soinua eskuetan hartu, hatzekin harat-honat batzuk egin, eta “hau ez duk marxan” eman zidan epaia. Soinu handia jotzen bazuen ere, ez zuen soinu txikiaren berri. Hala, nire kabuz ikertu nuen, frogak eginez, botoi bakoitzak zer hots ateratzen zuen aztertuz, eta Bartzelonan soinu txiki eskola bat kausitu nuenako, nire plantilla sortua nuen. 18 urtera arte pianoaz eta klasikoaz gainez egin nuen, baina ez nuen ene burua musikari ontzat, gozatzeko oren anitz sartu behar ziren, eta 18 urterekin oren horiek musika ez bertze edozer gauzeta-rako nituen. Soinu txikiari esker lotu nintzen berriz musikari, berak erakutsi zidan musikaz gozatzeko bide berri bat.

Zergatik sailkatzen da ia beti soinu txikia musika tradizionalan?

Irlandan tresna berari bi izen ezberdinez deitzen diote musikaren arabera. Arrabita biolina “biolin” da klasikoak jotzean eta “fidel” musika herrikoari dagokiolarik. Musikak dakar tresnaren izena, errepertorioak jotzeko manera, baina beti da tresna bera. Hori hala, bi mundu dira errealitatea eta kritikari edo etiketa sortzaileena. Jendeak askoz naturalago, galdera eta sailkatze gutxiagorekin, bizi du musika. Ostatuan edo plazan jotzen ari zarelarik etiketa guztiak lainoetan gelditzen dira, lurrean dena nahasten den bitartean. Ulertzen dut kazetariak edo dendetako arduradunek musika etiketatu eta sailkatu behar izatea, baina plazan mementoko xedea betetzen baduzu fini dira etiketak, sailkapenak eta istorioak. Dantzatzea, kanta-

tzea, gozatzeta, zure arima eta animoa zabal-tzea... Hori da garrantzitsua. Hori lortzeko soinu tresna bat da, tresna bat besterik ez. Pianoa, gitarra, trikitia... Ez dago tresna sakraturik, noiznahi desagertu daitezke, ordezkatuak izan, berriz agertu. Adibidez, ez baduzu soinu txiki-rik dantza emateko, baina eskuekin mahai gainean joz eta kantatuz giroa sortzeko gai bazara, jendeak dantzatuko du. Enetzat, musikaria koadrilako sukaldaria da. Gero jakina izan zaitzkeela hiru izarreko sukaldaria, lagunartean ausartzen dena, etxean justu-justu moldatzen dena...

Edo sukaldean aritzea baino harrikoa egitea nahiago duena.

Ni saiatzen naiz nire maila kontrolatzen, non nagoen eta nor naizen argi izaten. Adinarekin zure nortasuna eta baliabideak hobeki ezagutzen dituzu, eta lortu beharrekoa argi izanik, errazagoa da dena. Berriz ere koadrilako sukaldariarena: hozkailuan zer dagoen so egin, mahaiko panorama aztertu, norbere abilezia eta mugen jakitun izan, eta ahal bezain otordu goxoa prestatu. Hori da ene filosofia. Gero musika txirrindularitza bezala da: badira espezialistak kronoetan, mendian gora, klasikoetan, itzuli handietan... eta badira Indurain edo Merckx bezalakoak, dena ongi egiteko gai dire-

NORTASUN AGIRIA

Carles Belda. 1972an Sabadellen (Katalunia) sortua. Akordeoi diatonikoa eta trikitia jotzen artista, Balt Segat, Pomada, Ensaladilla so insistent, Mesclat eta El Belda i el conjunt badabadoc taldeetan aritu da besteak beste. Musikaria ez ezik glosadorea ere bada, eta Zugarramurdin bizi den arren, astebururo zapaltzen ditu Kataluniako oholtzak.

CARLES BELDA

nak, baina horiek esku bateko hatzekin kontatzen dituzu. Horregatik, bertze guztiok neurtu behar dugu zertan garen trebe, eta hori ongi neurtzen asmatuta zoriontsuak izanen gara.

Zertan zara trebe?

Buruz burukoan, harreman zuzenean. Ez naiz AHT bat, ez naiz fite jotzeko kapable, beraz ene espresibitatea beste alde batetik bideratu behar dut, emekiago joz, nota bakoitza xurgatu eta doinuari trankilki zukua ateraz. Gustatzen zait bertze artistak laguntzea, maite dut ene lekuan egotea. Trankil sentitu eta ongi bizitzeko garatzen ditut horiek oro. Bakoitzak bere izaera ezagututa soilik bete dezake bere lekua jendartearen. Hori lortuta trankilago zaude, zoriontsuago, eta ondorioz, inguruari hori dena transmititzen diozu. Horregatik saiatzen naiz pertsona eta pertsonaia bereizten. Banitatea biziki lanjerosa da. Famak ere mailak badi-tu, baina karrikan norbait “zu ez dakit nor zara...” esaka etortzean sentimendu berezi eta kudeagaitza sortzen da. Ene neurritik gora gertatu zaidanean, beti egin dut gauza bera: etxera joan, kafea hartu, bizikletan ibili, pentsatu, eta ikasi, ikasi eta ikasi. Geroztik urtero hartzen ditut bi hilabete bakantza ene buruari zinezko galderak egiteko, pertsonaia pausatu eta pertsona lantzeko.

Banitatearen saretik eskapatzeko, laguntzen dizu Zugarramurdi bizi eta zure fazeta artistikoa gehienbat Katalunian agertzeak?

Jakina. Zugarramurdi franko berezia da. Puntu kosmopolita bat badu, denetarik atzeman dezakezu, hizkuntza andana normal-normal entzun, mendia bertan dago baina itsasoa ikusten da, jendea aski irekia da... Zure nortasuna garatzeko aski interesgarria da hori, lasaiago bizi zara. Hala, hemen egonik, hango ene zatiarekiko trankilago naiz. Adibidez, ohartu naiz orain bi-hiru urte arte izan genuen bertsio taldean ez nituela kantatu batzuk joko han izan banintz. Kanpotik ikusita errazagoa da zure kultura

onartzea, argiago ikusten duzu zure kultura zein den. Ez diote alferrik lurra ilargitik ikusten dela ongien. Politikoki, kulturalki zein sozialki katalanok ezaugarri ezinbestekoa dugu: guretzat norbanakoa sakratua da, ez dago deus norbanakoaren gainetik. Hori konprenitzea biziki zaila da Euskal Herrian. Hemen, Jaungoikoa, aberria, sozialismoa, alderdia koadrila, Athletic... Beti bada zer bait norbanakoaren gainetik. Gu anarkistak gara. Norbanakoa lehenestean oinarritzen da gure antolakuntza espiritualak. Biziki inportantea da hori orain Katalunian gertatzen ari dena konprenitzeko.

Nola bizi dituzu azken hilabeteak?

Championseko partida batean gaude. Futbol gau handi eta estuetako azken minutuetako tentsioa nabari da. Edonoiz edozer gerta litekeela dirudi, baina jendearen jarrera itzela da. Jendea kontent dago, irribarrez. Xantza handia da odolik gabeko gerla batean egotea. Horrek, alta, ez du erran nahi gerla betean ez gaudenik. Horregatik dago hainbesteko tentsioa. Hori bai, tentsioa Madrilekikoa da, ez gure artekoa. Nik ama espainola dut baina ez dauka inolako arazorik. Madrilekin, ordea, sokatiran gabil-tza, eta ederki dakigu gogor tiratuta soilik hautsiko dugula soka. Horregatik diot oraingo jarrera dela independentzia. Oso garrantzitsua izan zen Guardiola Barçan zegoela kutsatu zuen “irabazteko lan egin behar da” filosofia. Txorakeria dirudi, baina askorengan errotu den jarrera da. Hala, irabazi nahi dugunez lanean gabil-tza, batzuk atez ateko inkestak eginez, besteak besteak antolatuz, Piqué Diada eguneko bere semearen argazkia Twitter-era igoz... Lo ginen eta ernatu gara. Argi izan behar dugu Madril eta Paris beti izanen ditugula aurka. Horregatik elkar ezagutu behar dugu, nor garen eta zer izan nahi dugun elkarrekin gogoetatu eta landu. Orain arte ez genekien gaztelerazko elebakar independentistak bazirenik ere. Orain agertu dira. Goazen bada elkarrekin hitz egin eta bidea urratzera.

TALLERES MITXELENA S.COOP.

Torno bertikala: Ø 4.200 x 2.000
Fresadora: 10.000 x 3.500
Barrenatze mekanizatua

Talleres Mitxelena, S.Coop.
Eziago Poligonoa • Zikuñaga Auzoa • 20120 HERNANI (Gipuzkoa)
T 943 55 25 12 - 16 • F 943 55 28 16 • info@talleresmitxelena.com

www.talleresmitxelena.com

Katalunian ere kulturaren etorkizuna etorkizun politikoari lotua dago?

Independentzia da gure kultura salbatzeko manera bakarra. Ez dago bertzerik. Estatuak, administrazioa, etsaiak dira. Horiekin hautsita baizik ez gara gure artean antolatzen eta gure gisara ibiltzen hasiko. Adibidez, guk erabakiko dugu zer egin Katalunian entzun daitezkeen berrehun hizkuntzekin. Madril eta Parisen jite kolonialak ez digu balio. Zer gertatzen da katalanarekin? Ados, okzitaniera edo euskara baino hobeki dago, baina beheiti doa: beheiti, beheiti eta beheiti, desagertu arte. Nola frenatuko duzu desagertze prozesua desagerrarazi nahi zaituenaren menean egonik? Ezinezkoa da. Horregatik, politikoki askatu ezean ez gara antzina aterako.

Zein da artistaren papera askapen politikoaren bidean?

Bakoitzak dauka bere armen arabera rola. Guk mikroa eta agertokia profitatu behar ditugu. Nola? Konplexurik gabe garena agertuz, katalanez trankilki mintzatuz, eta gure izaeraren parte bihurtu ditugunak zabaldu eta kutsatuz. Hala, hizkuntza mantentzea sekulako arma da metroka-metroka lur berriak konkistatzeko. Izan ere, ez-ezagutzatik dator beldurra, harremanik ez izatetik. Katalunian denetik dago eta harremanen bidez mugak haustea da gure alioia lotzeko manera bakarra. Institutuan ondoren esertzen zitzaidana falangista hutsa zen. Nola sortu harremana? Azkenean, bakoitza bere bandoan, baina errespetuak sortu zuen. Gauza bera familian. 60 urtez Sabadellen bizi izandako amaxi madrildarrari beti erraten nion irriz “ni zu bezalakoa naiz, baina bertze bandokoa”. Harremanaren bidez ikasten da sentimenduak konprenitzen.

Glosadorea mintzo da hor.

Ni gozatzeko hasi nintzen glosan, jostetan, harritzen ninduen plazera zen. Pentsa, lehenago ezagutu nituen hemengo bertsoak Katalu-

niako glosa baino. Lagun talde bat ikertzen hasi ginen, informazioa partekatzen, gurea egin eta zabaltzeko bertze bide bat zela ohartu ginen arte. Ez da aiantzi behar geografikoki zein kulturalki, adar ezberdineko enbor bat zaretela zuek eta irlatxoak jositako artxipelago bat garela gu. Artxipelago horretan barna zoriontsuak izan eta gure barne-garbiaketa sozialki manera konpartituan egiteko tresna ederra da glosa. Anitzek isilpean duten kezka boz-gora kantatu-

Azaroaren 7tik 16ra

NOAUA! REN KULTURALDIA 2014

Azaroak 7 OSTIRALA
22:00 - SuteGIN
Sarrerak Usurbilen: 7€ (Aldez aurretik 6€ Bordatxon, Artzabalen, Lizardin eta Noaualn). Bazkideek 4€tan Noaualn aldez aurretik.

Azaroak 8 LARUNBATA
19:30 - SuteGIN
Sarrerak Usurbilen: 7€ (Aldez aurretik 6€ Bordatxon, Artzabalen, Lizardin eta Noaualn). Bazkideek 3€tan Noaualn aldez aurretik.

Azaroak 9 IGANDEA
19:00 - SuteGIN
Sarrerak Usurbilen: 10€ (Aldez aurretik 9€ Bordatxon, Artzabalen, Lizardin eta Noaualn). Bazkideek 7€tan Noaualn aldez aurretik.

NOAUA! REN KULTURALDIA 2014
Noaua! bordaberri 3 USURBIL 943360321 elkarte@noaua.com

AZKEN HITZA

Klima

“Euskal Herrian Kantauriko tempoa nagusitzen da, orain marea goiti, orain marea beheiti. Katalunian, aldiz, Mediterraneokoa, sekula ez goiti eta ez beheiti, laku bat hemendik ikusita. Eguraldiak ere anitz eragiten du. Ez da harritzekoa eguraldi gris eta lanbrotsuarekin hard-corea hainbertze errotzea hemen, eta Kataluniako eguzkiak reggae eta rumba nahiago izatea”.

rik trankilago gelditzen da jendea, eta jendearen ahots bihurtzen gaitu horrek. Horregatik gabiltza han-hemenka gelditzen ziren suak berriz konektatzen, su handi bat sortzeko baino, zirkulazio handiagoa ahalbidetzeko. Erraterako, harrigarria da Mallorcan eta Balear uharteetan gertatzen ari dena. Alimaleko arazoak daude gobernuarekin, jendea kexu da, eta glosadoreak bihurtu dira iraultzaren bozemaile. Herriz herri dabilta egurrean, bardoak eginda daude, eta gobernuak ezin ditu soportatu. Gartxoten istorioa da orain Mallorcan gertatzen ari dena.

Tradiziotik jasoa norbere filtrotik pasaz gaurkotzea da gakoa?

Leku ezberdinetan tradizio ezberdinak daude eta badira inongo tradizioirik gabeko tokiak. Hala, buruz buru aritzeko jarrera hartu dugu tradiziotik, baina tradizioirik ez dagoen herrian nahi duzuna egin dezakezu. Handik eta hemendik edan, zure gustuko saltsa egin, eta inguruan kutsatu eta praktikatu. Hola sortzen da kultura. Zer gertatu da trikitiarekin? Nola pasa zen Italiako etorkin bat izatetik ikurrina baino euskaldunagoa izatera? Gureganatu genuenean. Nahi duzuna nahi duzun tokitik har dezakezu, zure

ingurukoekin partekatu, eta batzuetan naturala bihurtzen da. Egunero eta nonahi gertatu liteke hori. Izan ere, zer da tradizioa? Zenbat denbora behar da tradizio bihurtzeko? Zenbat liburutan idatzita egon behar du? Arrazoi zuen Jon Sarasuak tradizioa errespetatzeko berritu behar zela zioenean. Tradizioa ez baita leku bat, bide bat baizik, eta zu, beti izanen zara garaikide.

Ezinbestean.

Errealitatea da epailea. Lortu nahi dudana argi izanez, saiatur, lan eginez eta inguruarekin harremanak zainduz, artista gisan lema hartu eta harat edo honat mugitzeko ardura daukat. Adibidez, inauterietako etxex etxeko ibileran, nire esku dago erreperatorioa kudeatzea, La Polla edo Pantxoa eta Peioren kantak bultzatzea. Gozamina eta militantzia nahasten dira hor, eta ez da alferrik gozamina militantziaren motorra. Sufritzeko militantziak ez du zentzurik. Mendian ibiltzea bezala da: malda goiti zoazela sufrimendu puntutxo bat egon daiteke baina azkenerako plazera nagusitzen ez bazaizu ez zara itzultzen. Horregatik artistek ere bultzatu eta gozatu behar dute kultura.

Zuk euskara bultzatu eta gozatu ez ezik, ikasi eta erabili egiten duzu.

Zugarramurdin bizituta errazagoa da. Hemen euskaraz ikasten duenak erabili dezake. Bertalde, arras hizkuntza interesgarria da eta ez ikastea zozokeria handia zatekeen, altxorraren aitzinetik pasa eta ez ikustea. Ezin nuen galdu mundu berri batean murgiltzeko aukera. Horri ardura pertsonala gehitu behar zaio. Argi izan behar duzu euskara ikasiz paisaia euskalduntzen duzula eta ez ikasiz erdalduntzen. Zaborra edo transgenikoekin bezala da, zure esku dago bio erostea edo ez, zaborra bereiztea edo ez. Egiten duzun orok kokatzen zaitu balantzaren alde batean edo bertzean, zure ekintza bakoitzak indartzen du alde bat eta ahultzen bertzea. Nik beti izan dut argi zein aldetan egon nahi dudana. ■

**ESKATU
PUBLIZITATEA
EUSKARAZ**

☎ 943 371 545 · publiz@argia.com
www.argia.com/tarifak